

希伯来语语法

徐向群 著

北京大学出版社
PEKING UNIVERSITY PRESS

希伯来语语法

徐向群 著

北京大学出版社
PEKING UNIVERSITY PRESS

图书在版编目(CIP)数据

希伯来语语法 / 徐向群著. —北京: 北京大学出版社, 2006.1
ISBN 7-301-07936-2

I. 希… II. 徐… III. 希伯来语-语法 IV. H671.394

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2005)第 011421 号

书 名: 希伯来语语法

著作责任者: 徐向群 著

责任编辑: 杜若明

标准书号: ISBN 7-301-07936-2/H · 1197

出版发行: 北京大学出版社

地 址: 北京市海淀区成府路 205 号 100871

网 址: <http://cbs.pku.edu.cn>

电 话: 邮购部 62752015 发行部 62750672 编辑部 62753374

电子邮箱: zpup@pup.pku.edu.cn

排 版 者: 北京华伦图文制作中心

印 刷 者: 世界知识印刷厂

经 销 者: 新华书店

890 毫米×1240 毫米 A5 12.25 印张 350 千字

2006 年 1 月第 1 版 2006 年 1 月第 1 次印刷

定 价: 22.00 元

以色列希伯来语指导委员会主任

本-齐荣的信（节录）

（1987年）

尊敬的舒拉：

……

我已收到您老师的手稿（他的名讳？获何学位？），即他为母语是汉语的读者编写的希伯来语语法书的前五章。他为这项工作倾注了很多的心血，表现出严谨扎实的作风和广博的学识。他以极其丰富的知识编写这本书，你们应当为自己有这样的老师而骄傲。

我请我在以色列的同事浏览了手稿的中文部分，大家一致认为：从任何一位教师的角度看，这是一本为所有打算在中国教授希伯来语的老师准备的全面而详备的参考书。

请转告您的老师，我们很高兴对他的书作此评价。如果他有意出版此书，我们可以把书中的希伯来文部分在这里排好寄给他，他可以找合适的地方复印和编排。

你们显然可从我们的工作中受益——希伯来文的排印是免费的。请把这看作我们对贵校（也许还有其他大学）的希伯来语教学工作所尽的绵薄之力。

* 舒拉是北京大学外国语学院东方语言文学系希伯来语副教授徐哲平老师的希语名。

如果你们同时想出版供初学者使用的希伯来语基础教材，我们也很高兴帮助你们。我们向你们保证，在你们传播希伯来语和以色列文化的过程中，我们将尽一切努力提供帮助。

请您的老师告诉我们，他还需要我们做些什么——他的要求将得到满足。

希伯来语指导委员会 本-齐荣

1987年12月6日

ט"ו בכסלו תשמ"ח

6 בדצמבר 1987

לכבוד

שולה

המחלקה לשפות מזרחיות

אוניברסיטת פקין

סין

שולה היקרה,

.....

קיבלתי את כתביהיד של עמיתך (מה שמו? מה תוארו?) ובו חמשת הפרקים הראשונים של ספר לימוד עברית לדוברי סינית.

עבודה רבה הושקעה בו והוא מראה על גישה רצינית, יסודית ומעמיקה.

ידע רב הושקע בו ובהכנתו ואתם יכולים להיות גאים אם אלה מוריהם.

ביקשתי מעמיתיי בארץ לעבור על החלק הסיני שבכתביהיד והכול הסכימו שהוא בחינת מורה מורים: ספר עזר מקיף ומפורט לכל מי שמתעתד ללמד עברית – בסין.

אנא, מסרי למורך שנשמח להעיר את הערותינו, ואם בכוונתו להוציא את הספר בדפוס, אף נשלח לו מכאן את החלק העברי שיוכל לצלמו ולשבצו במקומות הנכונים.

מובן שתיהנו מעבודתנו וכן מעבודת בית הדפוס – חנינם אין כסף. ראו בזה

תרומתנו הצנועה ללימודי העברית באוניברסיטה שלכם ואולי אף באוניברסיטאות אחרות.

אם במקביל תרצו להוציא ספר קל למתחילים אף בזה גשמח לסייע לכם. ומכאן: עזרתנו מובטחת לכם בכל מאמציכם להפצת השפה העברית ותרבות ישראל.

בקשיינא ממורך לכתוב לנו למה הוא מצפה מאתנו – ומבוקשו יתמלא.

ה ב ר כ

כצ"פ/פכ/ע

(本-齐荣签名)

以色列耶路撒冷希伯来大学东亚学系系主任

李希·亚里夫-罗尔博士的信

(2003年)

《希伯来语语法》在中国的出版是一件值得庆祝的不平常的事情。这本书内容详赅，知识丰富。作者以对希伯来语真切的领悟揭示出这门语言在各个不同历史时期的奥秘——包括圣经希伯来语、稍后的密西拿希伯来语、塔木德希伯来语以及19世纪末以后直至今天在以色列形成的现代以色列希伯来语，本书十分专业地向中国的读者展示出希伯来语的发展轨迹，同时又无与伦比地简明而准确。

本书的作者徐向群教授在研究以色列的中国学者中可谓首屈一指。对希伯来语多年的钻研令他不仅在语言研究方面视野广阔，理解深刻，而且对当代以色列社会、以色列文化和以色列政治——可以说是以色列的方方面面——也都有深刻见解。

这本书清楚而准确地展现了希伯来语的各个方面。作者着重介绍了希伯来语词的变化规律（词态学）——动词、名词、形容词、副词等，不仅介绍了各种词型和语干的规则变化，还介绍了需要特别注意的不规则的变化。接着，作者介绍了现代希伯来语的句法，句子的构成和种类。本书对现代希伯来语语法规则的明确解释都采

用以色列报刊或文学作品中鲜活和明白无误的例子。

这本简明和现代化的书引导读者看清希伯来语的口头表达方式和对现实语言的分类、归纳方式之间的联系。在这本内容详备的书中，希伯来语的特征一览无遗。它和汉语完全不同，和英语、法语、德语等语言也不尽相同。读者会发现希伯来语中有很多语法现象在汉语中是不存在的（比如，希伯来语的名词有性和数，动词除有性、数之分外，还有时态）；同样，汉语中有些词的词义差别是实质性的，这对中国人来说是非常清楚的（比如，用不同名词表达家庭亲属间的长幼之分，例如哥哥和弟弟的分别），这在希伯来语中是没有的。

每一种语言都表现出说这种语言的人生活在他们实际环境中所形成的思维方式，因此，我们不难理解：《希伯来语语法》不仅详细而准确地介绍了希伯来语，同时也表达了对说希伯来语者世界观的思索和了解，进而展现了对以色列的新的理解。

*李希·亚里夫-罗尔博士，语言学家、汉学家，在耶路撒冷希伯来大学获得学士和硕士学位，主攻汉语和印欧语系语言（如拉丁语、希腊语和古英语），后赴美国修读哲学博士学位，又在巴黎大学师从 Claude Hagege 教授（法兰西学院语言学客座教授）完成汉语学的博士论文。亚里夫-罗尔博士发表了关于现代汉语语法和圣经中译本研究的一系列论文。2003年其新作《汉语语法》出版。亚里夫-罗尔博士现任耶路撒冷希伯来大学东亚学系主任。

注：两封信译者：孟振华，北京大学外国语学院东方语言文化系希伯来语专业2003年毕业生。

הופעתו של הספר *希伯来语法* בסין הוא מאורע מיוחד וחגיגי. הספר המעמיק ושופע הידע הזה, שניכר עליו כי נכתב מתוך היכרות אמיתית עם רזי הלשון העברית על כל שכבותיה ההסטוריות – העברית המקראית, העברית המאוחרת יותר של תקופת המשנה והתלמוד והעברית הישראלית החדשה כפי שנתגבשה בארץ ישראל מאז סוף המאה התשע עשרה ועד ימינו אנו – מציג בפני הקורא בסין את נבכי השפה העברית באופן מלומד ועם זאת בבהירות ובדיקנות שאין דומה להן.

מחבר הספר, *徐向群教授* הוא בעיניי גדול המלומדים בסין שעיסוקם בישראל, וראשון להם. עיסוקו בלשון העברית במשך שנים רבות איפשר לו ראייה נרחבת והבנה עמוקה לא רק של השפה העברית אלא גם של החברה בישראל המודרנית, של תרבות ישראל ושל הפוליטיקה בישראל, ובמילים אחרות – של ההווה הישראלית על פניה השונים.

הספר שלפנינו מצטיין בהצגה ברורה ומדויקת של הרכיבים השונים של הלשון העברית. הוא פותח בהצגת כללי תצורת המילים (המורפולוגיה) בשפה העברית – הפעלים והשמות, התארים ותוארי הפועל. לצד הצורות התקניות הבנויות על פי תבניות קבועות של בניינים ומשקלים מובאות הצורות היוצאות מן הכלל, הראויות לתשומת לב מיוחדת. לאחר תצורת המילים דן המחבר בכללי התחביר, במבני המשפט ובסוגי המשפטים הקיימים בעברית הישראלית. ההסברים הברורים של כללי הדקדוק של הלשון העברית הישראלית מלווים לאורך הספר כולו בדוגמאות חיות ומאירות עיניים הלקוחות מן הספרות והעיתונות הישראלית.

הספר הבהיר והחדשני הזה מוביל את הקורא לראות את הקשרים בין אופני ההבעה העומדים לרשותם של דוברי שפה העברית לבין האופן שבו הם מסווגים ומחלקים את המציאות.

מתוך הספר המעמיק הזה, מתבררות ומתבהרות תכונותיה של השפה העברית, שהיא שפה כה שונה משפות סין ואף אינה דומה לשפות כמו אנגלית, צרפתית או גרמנית. הקורא לומד כי ישנן הבחנות דקדוקיות הקיימות בעברית ואינן קיימות בשפה הסינית (למשל, בתחום השם מחייבת השפה העברית הבחנה במין ובמספר, ובתחום הפועל – נוסף על ההבחנה במין ובמספר מחויבת גם ההבחנה בזמן) ולהיפך, הבחנות סמנטיות שהן מהותיות בסינית ונראות לדוברי הלשון הסינית ברורות מאליהן (כמו למשל ההבחנה המילונית ביחס הבכירות בשמות המביעים קרבת משפחה דוגמת ההבחנה בין 哥哥 לבין 弟弟) אינה קיימת בעברית.

כל שפה מביעה את אופני ההתבוננות של דובריה במציאות הסובבת אותם. ולפיכך לא יקשה לראות כי לא זו בלבד שהספר 希伯来语语法 מציג את השפה העברית באופן מפורט ומדויק אלא הוא מציע התבוננות והבנה לאופן ראיית העולם של דוברי השפה העברית ומעבר לזה – הוא מציע תובנות חדשות אל הישראליות.

ד"ר ליהי יריב־לאור היא בלשנית וסינולוגית. בלימודי התואר הראשון והשני היא למדה באוניברסיטה העברית בירושלים את הלשון הסינית ולשונות הודו־אירופיות (כמו לטינית, יוונית ואנגלית עתיקה). במהלך לימודיה לתואר ד"ר לפילוסופיה השתלמה בארצות הברית ואת עבודת הדוקטור שלה בנושא הבלשנות הסינית חיברה באוניברסיטה של פריז תחת הדרכתו של פרופ' Claude Hagege שהוא בעל הקתדרה לבלשנות כללית ב־
College de France.

ד"ר ליהי יריב־לאור חיברה מאמרים בנושא התחביר של השפה הסינית המודרנית ובנושא תרגומי התנ"ך לסינית. בשנת 2003 יצא לאור ספרה

"דקדוק הלשון הסינית המודרנית" (汉语语法).

היא מכהנת כראש החוג ללימודי מזרח אסיה באוניברסיטה העברית
בירושלים.

自序

《希伯来语语法》终于出版了，忆及研究、写作的日日夜夜，感慨万千。

那个年代，我国与以色列尚未建交，与世界犹太人也交往不多。不要说语法参考书，就是语言材料也只是图书馆 40 年代前的藏书。加之，我们的兄弟友邦对我们的学习犹太复国主义者的语言颇有微辞，弄得各级领导慎之又慎，生怕开罪友人，这是大背景。在“没有条件创造条件也要上”的时代，凭我十年前在燕京协和神学院学习一年希伯来圣经的资格（有此资格者不超过 5 人），以及大学本科阿拉伯语的知识，开始了希伯来语教学并研究、撰写希伯来语法。在此期间，一个问题常常浮现脑际：“希伯来语到底是什么？”这似乎是一个不着边际的纯学术课题。其实不然，在研究、撰写的各阶段，表现为各种很具体的问题。

起初，语音部分和确立全书架构，一个具体问题是：希伯来语更接近阿拉伯语，还是英语？换言之，希伯来语是东方语言，还是西方语言？

希伯来语 22 个字母发 28 个音（其中几个音可能是生活在西亚的闪族人共同拥有的），它的元音符号及语音规则等，绝对接近阿拉伯语。然而神学院老师（老先生是在美国研究神学的）是用英语发

音教我们希伯来语发音的，而有限的语言教材也是用英语说明希伯来语发音，而不是用阿拉伯语，并明确说明三个对西方人来说很难发的音已被取消，而这三个音正是闪族语的特色音。如果能去以色列考察，如果能请来一位专家，如果能弄来一盘音像资料，问题便迎刃而解，但我们是在“闭门造车”啊！艰难的抉择，我的阿拉伯语情结使我很难摆脱“同为闪族语”的束缚。既然没有其他材料佐证，只能采信现有材料的说法。后来一条消息使我放心了，消息说：50年代移居以色列的也门犹太人，他们的发音更接近古希伯来人，三个难发的音仍在用。现代犹太人的发音确已发生变化，闪族人发音特色或已淡化，或已消失。

是参照阿拉伯语的语法体系，还是英语，来构筑全书的架构？这两种语言属不同语系，差别很大，除语音外，还表现在词法上。作为闪族语的一支，希伯来语词分三类：名词、动词、虚词，各类词有其共性，如名词有性、数、形的变化，变化规则相同，在句中作用大同小异，这样分类有其合理之处。而英语，则分十类词，希伯来语的名词包括英语的名词、代词、形容词、数词；而虚词，则包括前置词等五种。显然，英语的分类更加科学、严谨、有条理，更易为现代人接受，更好掌握。因此书的架构采用十大词类是合适的。词法的核心是词变，希伯来语的词变是独特的，如名词的构造形，动词规则和不规则的变化等，与英语大异其趣，英语的规则无法套用在希伯来语头上。这样，全书的架构：“硬件”——词的分类是英语的；“软件”——词的变化是原汁原味的希伯来语。

希伯来语诞生在东方，亚洲最西端的迦南地。不管它是古迦南语的延续，还是迦南语与阿拉米语的结合，它是地地道道的东方语言。但是，公元3世纪，当贤哲完成《密西拿》后，希伯来语休眠

在藏书室 1600 年^①，直到 19 世纪末在巴勒斯坦（吉称迦南地）被唤醒、复活。希伯来语确是东方语言，但与阿拉伯语不同：它有 1600 年的休眠期，此时，犹太人离开了迦南，流散世界，主体聚集欧洲。凶险的生活环境迫使他们隐藏起他们的信仰和价值取向，他们的生活方式，包括语言尽可能当地化，以致当本—耶胡达号召复兴希伯来语时，世上已没有多少犹太人懂希伯来语了。犹太复国主义运动之父赫茨尔曾痛心地说，不懂希伯来语是他终身憾事。希语有 1600 年的“时间断层”，犹太人有 1600 年的“空间隔绝”，当他们回归迦南时，希伯来语，在历史的这一刻，在此时空交汇点上，表现怎样？人的精神回归了，肉体回归了，语言能回归吗？能！犹太人以其智慧与毅力使希伯来语又成为鲜活的口头语言。但是强制性的希伯来语普及不可能使他们放弃更熟悉的英语等西方语言，因此在希伯来语中有更多的西方语因素是不足为奇的。

在以色列，涉及希伯来语有两个流传很广的说法。其一：如果 3000 年前的大卫王和所罗门王漫步耶路撒冷大街，也能和他们的子民交谈。犹太人对以《希伯来圣经》语言为基础的希伯来语复活充满自信。另一说法：如果 1995 年 11 月遇刺身亡的拉宾总理 50 年后回到特拉维夫寓所，他已听不懂他孙辈们的谈话了。语言学家对希伯来语现代化的速度忧心忡忡。

希伯来语到底是什么？是古典希伯来语？是现代希伯来语？

语言的发展是缓慢的，是人们感觉不到它变化的嬗变过程，但希伯来语不是这样，它从休眠中苏醒，是一种 3000 年前大卫王会说能懂的语言。它已耽误了 1600 年，要跟上时代的步伐，犹太人发挥聪明才智，以“爷爷听不懂孙辈谈话”的速度推动希伯来语快速发

① 中世纪希语曾一度中兴，但仅限书面语，对整体影响不大。

展。以词汇为例，他们引进了 12000 个外来词^①。犹太人是用希伯来语字母包装外来语的高手，他们曾用希伯来语字母包装过德语、西班牙语、阿拉伯语、波斯语等。除外来词，他们开掘希伯来语这老古董的潜力。希伯来语有词根 3400 个，上世纪 80 年代统计，一个词根平均派生 10 个词，而今天，已平均派生 30 个，最多可到 50 个。希伯来语词汇已由圣经时代 8000 个猛增到 12 万个以上。希语发展跟上了时代步伐，它真的复活了。

应该怎样定位这本语法书？顺应潮流，编写一本简明实用的现代希伯来语语法，倒也便捷，将现有材料稍作补充、调整即可。但这有悖于我之初衷。接触希伯来语以来，留下不少疑难需要解决。古希伯来语是基础，离开基础解决不了这些疑难，也弄不清现代希伯来语的现状和发展，我们需要一部自己写作、适用于我们的语法书，这是空白。一年《希伯来圣经》的学习，使我对古典希伯来语产生感情，它非常优美、典雅，它结构严谨、琅琅上口。学习中，积攒了不少素材，可作实例、范文。《希伯来圣经》的第一句，不仅神学哲理深奥，作为语言也是经典中之经典，我引用了不下十次。书中还引用了古希伯来语中的词、短语和句子等，这是现代希伯来语替代不了的。

其实，古典希伯来语和现代希伯来语是分不开的。没有古典希伯来语就无所谓希伯来语的复活和现代希伯来语的发展；而没有希伯来语的现代化，希伯来语将再次被送进图书馆休眠，现代社会不满足于大卫王的语言！

当年，下定“没有条件创造条件也要上”决心的时候，感觉犹如推开了“通往地狱之门”：没见过一个会说希伯来语的犹太人，没

① 1972 年外来词辞典，特拉维夫。

听到过能与大卫王交谈的希伯来语；老师教的是神学院的希伯来语，书中认识的是纸上的犹太人。五年研究、写作，在炼狱中经历了无数次“量变到质变”的磨炼。要弄清一个语言现象，大到构造形的元音变化，小到一个连接词的意义和用法，都必须搜集大量材料，对材料进行研究，才能搞懂这个现象。阿拉伯语名词有词型，希伯来语也应有。从有限的资料中，搜寻了几百个有用的名词，加工整理、归纳，去粗取精，从外形上合并成 80 个类型，归并为 14 大类；经过缜密的研究，发现每一类型名词不仅有相同的外形，而且有相同的变化，意义上有相同的特性。推而广之，形容词也有词型、动词语干也是一种词型。这样，从一个个互不关联的单词中，找到了它们的共性，对希伯来语的词，在认识上实现一次飞跃。名词组合式的研究也是如此，最烦人的是为了弄清一个元音符号必须到大海里去捞针。组合式的规律找到了，弄清了组合式的基本种类、复数形式等八个主要问题。对组合式的认识升华了。在炼狱的五年中，经历了大大小小“量变到质变”的磨炼。量变过程是漫长的、烦人的、枯燥乏味的，必须小心谨慎积聚质变的能量，材料搜集越充分，质变的可能性越大、越快；质变是瞬时的、亢奋的，令人血脉贲张。正是质变带来的快感使我没有逃离炼狱。

一次次“量变到质变”使我对希伯来语认识由浅入深。“希伯来语到底是什么？”希伯来语是希伯来人——以色列人——犹太人一脉相承延续了 3000 多年的语言；希伯来语是这个古老民族文明的载体，它自身也是一种海纳百川的文化现象，它反映了犹太民族的传统、智慧和他们的独特的思维方式。了解犹太人，请先了解希伯来语吧！

改革开放后，看到了来自以色列的语法著作。我这本书是为中